

Dušan Šarotar: *Koncert za violino in orkester*

Dragica Haramija (ur.), 2007: *Geniji 2. Antologija sodobne slovenske mladinske kratke proze*. Ljubljana: Genija. 15–17.

Kontekst

V Murski Soboti v času druge svetovne vojne so madžarske nočne straže preverjale vsakogar, ki so ga opazile zunaj. Kljub temu je pri krojačevih pozno zvečer potrkalo po oknu. Edina, hči soboškega krojača Geze, je očetu takrat pomagala pri delu. Ta je sicer bil zaradi pomanjkanja in revščine, ki sta se razširila tudi med mestno gospodo, prikrajšan mnogih naročil. Družina je bila zaradi tega toliko bolj presenečena, ko je pred vrati zagledala Izidorja in njegovega očeta trgovca Benjamina. Ta Jud se je iz Čakovca priselil v Mursko Soboto. V njegovo trgovino je mama Edino večkrat poslala po sladkor. Nočna obiskovalca sta vstopila v krojačevo hišo.

Odlomek, str. 15–17.

Toda že v naslednjem trenutku je fant spustil pogled k tlom. Opazila je rdečico na njegovem sicer bledem in resnobnem licu, potem pa še tiste dolge, črne in razkuštrane lase, ki so nezmotljivo govorili, da je tudi on še skorajda otrok. Nazadnje je Edini obstal pogled na dečkovem preprostem pokrivalu, kakršne so nosili vsi judovski dečki v mestu, njihovi očetje pa so bili vedno pokriti s klobuki, tako kot zdaj trgovec Benjamin.

Črna pokrivala in klobuki so bila v očeh meščanov znamenju judovske posebnosti, skrivnostnosti, a ne malokrat tudi predmet posmeha.

Morebiti je fant prav to začutil v dekličinem pogledu, ko je naglo stopil k mizi in prisedel k očetu. Kajti zagotovo je prepoznal posmehljivost in nepotrebno zavist, ki jo je moral velikokrat nemočno prenašati med mestnimi otroki, s katerimi se je nerad družil prav zaradi tega.

Tudi Edina je čutila, da je fanta nekaj prizadelo. Spet se je zaprla vase, kot bi jo bilo sram pred sabo. Vzela je v roke sekance in jih pričela odsotno navijati na leseni tulec.

»Tole bo za vašo gospo,« je rekel trgovec in na mizo postavil zavojček.

»Hvala, ne bi bilo treba,« se je presenečen zahvalil oče.

»Kava je, prava brazilska.«

»Joj, saj sva že pozabila, kako diši.« Potem pa še previdno vprašal: »In kaj lahko mi naredimo za vas?« Krojač je slutil, da mora biti nekaj pomembnega, mogoče celo tako, da tega ne bo mogel opraviti.

»Glejte,« je rekel trgovec Benjamin in prijel fanta za roko ter nadaljeval, »moj sin, Izidor, bo čez deset dni, šestindvajsetega aprila, praznoval bar micva, star bo trinajst let. To je velik praznik za vse nas,« je povedal oče in še tesneje objel sinovo roko. »In na ta dan bo imel v kavarni svoj prvi koncert,« je zaključil nadvse ponosen.

Deklica je ob teh odločnih besedah, polnih veselja in ne prikrite ljubezni, ki je vela iz trgovčevih besed, spet spustila konce v naročje. Toda fantovih oči, ki so negibno strmele nekam pod strop, ni več ujela. Slutila je, da se ji je fant odmaknil, morebiti je bil res užaljen ali pa samo prevzet in vzvišen ob očetovih besedah.

»To je velik dan za vašo družino! Povejte, prosim, če lahko kaj naredim, da bo fant lepo napravljen,« je odvrnil oče, ki je že vedel, kaj mu je storiti.

»Seveda, mojster Geza. Na vašo pridno roko in skromnost sva računala z ženo. Naj povem kar naravnost. Izidor rabi gvant za koncert. In vi boste razumeli, da tudi nam v teh časih ni lahko. Blaga in predvsem kupcev je pri nas vse manj. Tudi mi smo že pomalem morali prodati oderuhom in vojnim dobičkarjem iz hiše vse, kar je bilo vrednega. Če te morije ne bo kmalu konec, bomo morali zamenjati za kokoš celo najsvetejše.«

»Prosim vas, mojster Geza, tukaj imam svojo najboljšo črno obleko, razparajte jo in napravite sinu nekaj iz tega. Žena bo dala, če bo treba, tudi svoj boljši plašč, samo da mu skrojite pošteno obleko.«

Tako je govoril cenjeni soboški trgovec Benjamin tistega večera. Šnajder Geza je bil takrat edini, ki je razumel njegovo stisko in hkrati ponos, kajti čutil je, da so si ljudje v pomanjkanju, trpljenju in bolečini, podobni bolj kot kadar koli.

Vzel je fantovo pošteno mero in obljubil, da bo obleka videti kot nova. Trgovčevi ženi pa je dal povedati, da naj ne skrbi, prihodnjo zimo je ne bo zeblo. Plašča namreč ne bodo rezali.

Prihodnjih nekaj dni je Edina imela prvič občutek, da se dolgočasi. Tudi vreme se je ponovno skisalo, ves čas je počasi deževalo ali rosilo, zvečer pa je okoli vogalov zavijal oster svileni veter. Ptice, ki se jih je tako veselila, so se spet ognile mestnim streham. Še dan nazaj je namreč videla prve selivke, ki so se že vračale v pokrajino, kar je pomenilo, da bo gnezdo pod njihovim napuščem kmalu spet oživel. Tako da se bo spet zbujala z najlepšo ptičjo pesmijo.